

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Његовом Величанству Краљу Црне Горе

Цетиње

Под заповједништвом Нашљедника, Моја војска прелази границу, а Моја мисао хита к Вама. Наши православни народи, обузети истим заносом, нераздвојним везама братства и пожртвовања спајају се у заједницу. Заједничке молитве четири народа управљене су Свемогућем од којег побожно и искрено просе благослов за ову нову крсташку војну. Нека би Бог у својој милости крунисао заједничку снагу наших војска и учинио да триумфује света ствар православља, ослободивши нашу подјармљену браћу.

Мој народ, Моји војници и ја упућујемо Вашем Величанству, народу црногорском и Вашој храброј војсци изразе братске љубави. Управимо погледе у знак крста и имајмо сви жељу: у овоме ћеш знаку побједити (en tuto nika, in hoc signo vinces!)

Ђорђе

Његовом Величанству Краљу Грчком

Атина

Неописано обрадовани Мој народ, Моја војска и ја дознасмо добротом Вашег Величанства новост да је Грчка војска под високим заповједништвом Вашег Нашљедника већ пријешла границу. У томе свечаном и важном часу за будућност наших држава и наше потлачене браће Мој народ, Моји војници и ја у братском нераздвојном савезу шаљемо Вашем Величанству, грчком народу и његовој храброј војсци срдани поздрав са најтоплијим жељама за побједу достојних нашљедника Темистокла и Милтијада. Нека Бог благослови наше напоре за свету ствар.

Никола

Књаз Мирко војсци

Када је предузео заповједништво зетско-брдске бригаде, Њег. Краљ. Височанство Књаз Мирко држао је на Коплику војсци овај говор:

Бјелопавлићи!

Краљ Господар, мој Отац, из Његове велике љубави према вама, послао ме да примим заповједништво ваше бригаде. Он је увјерен у вашу послушност као и ваше јунаштво. Рекао ми је при кретању: „Чувај ми Бјелопавлиће, то језгро моје војске и државе, да без потребе не изгине, а гдје буде потреба домовини погини и ти с њима“. Заповиједи ми, да се не утркујемо с другима бригадама, већ тачно да се држимо заповиједи команданта зетског одреца — мојега брата Престолонашљедника, па ће Бог благословити наше оружје и напоре.

Бјелопавлићи!

Ево нас на погледу града и дворова силнога Махмут Паше Бушатлије, чија сила посрну под Мартинићима, пред вашим храбрим дједовима и апостолском клетвом Светога Петра Цетињскога, који му је поручивао: „Прођи ми се, Везире, брдске сиротиње, па ћу ти хата потковати.“ Крочимо данас, браћо, са благословом нашега Светитеља

супрот града Махмута Везира, али не да у њ унесемо крвави мач и пожар, без потребе, но да нам га Бог суди без жртава, јер их је доста већ било и на Дечићу, гдје је младост брдска показала што је сјај оружја и како се хране предањима јунаштва племена Бјелопавлићскога, које имам част данас предводити.

Живјели Бјелопавлићи!

Дворске и дипломатске вјести

— Његово Величанство Краљ Господар примио је својеручно писмо од Његовог Царског и Апостолског Величанства Цара Франца Јосифа, којим га извјештава о вјенчању Њ. Ц и Краљ. Височанства Војвођинке Јелисавете Франциске од Валдбурга-Цајл-Лустенау Хохенемс.

— Његово Царско Височанство Велики Књаз Петар Николајевић и Његово Краљ. Височанство Књаз Франца Јосиф Батемберг отпутовали су у главни стан наше војске, гдје ће остати за све вријеме рата.

— Њихова Царска Височанства Велики Књаз Петар Николајевић и Велика Књагиња Милица, да би што више помогли рањенике, о свом трошку основали су на Цетињу болницу за рањенике. Ова болница смјештена је у згради Кадетског Корпуса, има 75 постеља, неколико љекара, неколико милосрдних сестара и комплетан материјал за 500 рањеника.

— Њено Краљ. Височанства Престолонашљедница Књагиња Милица, која се неуморно стара око тога, да рад Црвеног Крста буде успешнији и одговори што потпуније свим потребама, приликом некидашње своје посјете у болници „Данијела I“, видјела да болница оскудијева у шиваћим машинама за спремање рубља рањеницима, благоизволела је истој поклонити једну нову шиваћу машину у вриједност од 300 перпера. Исто тако наредила је да се телеграфски набаве о Њеном трошку и сви потребни инструменти за љекаре, који су добровољно дошли са стране.

— Министри спољних послова из Данске и Норвешке изјавили су Краљевској Влади путем телеграма, да ће њихове државе бити неутралне у рату балканских савезних држава.

Ратне прокламације

Прокламација Краља Петра

Српском Народу

Најновији догађаји ставили су опет на дневни ред рјешавање судбине Балканскога Полуострва, па с тим и судбину Старе Србије, те славне али тужне мајке наше Краљевине, гдје је историско језгро српске државе старих краљева и царева, гдје су славне немањичке пријестонице: новопазарски Рас, Приштина, Скопље, Призрен; гдје живе наша браћа по крви, по језику, по обичајима, по народној свијести, жељама и тежњама.

Освајачка и нетрпељива отоманска владавина истребљује већ вјекovima ову нашу браћу.

Од Берлинскога Конгреса на овамо, убијање, одвођење у Азију и до пошљедњих дана, насилно расељавање, турчење женскиња и му-

шкиња, непризнавање наше вјере, језика, имена српскога, били су основица турске управе.

Разоравање Старе Србије вршено је пређе безобзирно дивљачки, а наставило се под новом уставном владавином, новим средствима, са циљем да се у Царевини све народности униште а остане само једна, отоманска.

Та нова уставна владавина је прегнула да и економски сатре Србе, па је дотадањи рђави друштвени, привредни и финансиски систем, основан на освојењу и средњевјковном феудализму, учинила још тежим Србима. Она им је наметнула и дужност служења у војсци, а задржала је и даље за њих све оне тешке обавезе феудалнога режима, које су им наметнуте баш зато што не служе војску. Али, и без тога Србину, и у том новом добу, није било обезбјеђено ни имање, нашљеђено ни стечено, као што није био ни сам живот.

Одсуство безбједности стварали су рђава управа, подмитљиви судови, и стална анархија која је у пошљедње вријеме достигла врхунац свој.

Све ово скупа чинило је стање Срба у Турској сасвим неиздржљивим.

То неиздржљиво стање гонило је стотинама година Србе да се селе из Старе Србије, а од пошљедњег нашега рата с Турском сваке године прелазе у нашу Краљевину хиљаде очајних и голих бјегунаца. Њих је данас препуна Србија. Њихово пребјегавање је стварало Србији големе новчане издатке, и стално узнемирало њено становништво.

Очекивало се, да ће турска влада цијенити ове жртве Србије, али узалуд. Мира није било ни на самој граници, коју је међународна комисија послје прошлога нашега рата с Турском, великим дијелом природно повукла. Чести оружани упади, због којих смо је и у сред мира, с великим жртвама, морали чувати и бранити, ометали су наше становништво у пограничним срезовима, да се безбрижно предаје културном и привредном развијању. Па, и саме царинске мјере Турске неразумно су спрјечавале трговински саобраћај тих крајева. Непредустретљивост отоманске владе показала се највише у питању остварења једнога великога међународнога дијела, кориснога по обије наше државе, и по привредни живот осталог цивилизованог свијета. Србија, одсјечена од мора, настојавала је одавно да се од Порте добије одобрење за грађење, од наше границе до Јадранскога мора, жељезнице коју Србија сматра као своје животно питање, али без успеха.

Турске владе су стално посвјелочавале и према својим држављанима жалосно неразумијевање својих дужности, и биле су глухе за све жалбе и представке. Дошло је докле да већ нико није био у Европској Турској с тамошњим стањем задовољан. Досадило је и Србима, и Бугарима, и Грцима, и Арбанасима. Буне се редом: и муслимани, и католици, и православни. За то су и све сусједне балканске државе, трпећи једно и исто зло,

предузимале безброј корака у корист своју и своје браће, на опет залуд. Српске су владе за ових тридесет и четири године безустрашно исцрпиле сва дипломатска средства и код пријатељских сила и код Порте; шта више, кад се прије неколико година, покушало с реформама у неким вилајетима Европске Турске, већи дио Старе Србије био је искључен из тога покушаја.

Ја сам са своје стране све учинио да мирним путем исправим ово стање тешко и несносно, и по нас и по браћу, нашу. У томе смјеру, ја сам ступио у споразум са Краљевима балканских држава да сложено покушамо, заједничком представком у Цариграду, поправити оно што се више не може тријети. У том спремању били смо изненађени мобилизацијом и концентризацијом турске војске према нашим границама. На то се морало одговорити једнаком мјером, али смо ипак једном заједничком нотом, испуњеном свим обзирима умјерености, учинили пошљедњи покушај да се мирним путем нађе злу лијека. На то се одговорило новом сјечом наше браће, новим зверствима над њом, новим повредама границе и на пошљетку опозивањем турских посланика из Биограда, Софије и Атине.

Ја сам зато у име Божје наредио Мојој јуначкој војсци да пође у свети бој са слободу наше браће, за бољи живот и напредак Краљевине Србије. Наша браћа Црногорци већ ките свјежим ловорима своје побједне заставе, а с нама данас ступају напријед и јуначке савезничке војске бугарска и грчка. Вјековне су нам патње заједничке биле, заједнички нас интереси везују, нека нам и рад на добру и слободи Балканскога Полуострва буде заједнички.

Моја ће војска у Старој Србији поред хришћана заћећи и Србе муслимане, који су нама тако исто драги, а с њима и Арбанасе, хришћане и муслимане, с којима наш народ живи заједно већ хиљаду и три стотине година, обично дијелећи с њима срећу и несрећу. Ми им свима носимо слободу, братство, једнакост у свему са Србима. Наша ће Србија и тамо донијети жељени мир и напредак, као што је то донијела окупација ослобођеним 1877/8. године: у њима живе слободни, напредни, свјесни задовољни грађани. Тај живот имамо да заснујемо и на обалама Лаба, Ситнице, Ибра, Дрима, Вардара.

Ја вас позивам, драга браћо, да свесрдно помогните моју храбру војску да ово створи, и сву своју снагу за то заложите.

Живио мој мили Српски Народ!

Прокламација Краља Фердинанда

Бугару!

Током моје 25. годишње владавине, ишао сам увијек мирним културним радом за напредаком, срећом и славом Бугарске, па сам желио да бугарски народ стално овим правцем напредује. Но провидност одлучила је другачије. Куцнуо је час, када је Бугарска присиљена одрећи се благотворног мира, те се латити оружја, да оживотивори велики проблем. С ону страну Рила и Родопа наша по крви и

Преплатата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногораца“ на Цетиње, а коме је наручије г. Вељку Рамановићу, к. ш. агенту у Котор.

Донеси се шаљу Уредништву. Рукониси се не враћају.

Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку рјеч или број од пет цифара из петих слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. Осим напријед именоване цијене од рјечи, наплаћује се по закону о таксима још по 30 пара за свако поједино оглашавање.

вјери браћа до дана данашњега, 35 година након нашег ослобођења, не имадоше среће живјети људским и подношљивим животом. Сва настојања, да овај циљ буде постигнут, колико са стране велевласти, толико са стране бугарске владе, не моглоше створити такво стање, које би хришћанима дозвољавало уживати човјечанска права и слободу. Хришћански Словени на Балкану и вапај милиона Хришћана потресли су наша срца. То су срца њихове племенске и вјерске браће, која за своју слободу и свој мирни живот имају захвалити великој, хришћанској ослободитељки. Бугарски народ сјетио се пророчанских ријечи Цара ослободитеља, да свето дјело мора бити трајајући. Наша љубав за миром сва је исцрпљена. Да хришћанском становништву у Турској помогнемо, не преостале нам друго средство, него латити се оружја. Ми видимо, да само овим средством можемо заштитити и осигурати живот и иметак. Анархија у турским покрајинама угрозила је чак и наш национални живот. Након покоља у Кочанима и Штипу, турска је влада, мјесто да — како смо ми то тражили — даде правду и задовољшћину, почела своје чете мобилизовати.

Наша стрпљивост стављена је тим начином на тврду кушњу. Човјечански и хришћански осјећаји, света дужност браћи — кад им пријети истребљење — прискочити у помоћ, као и част и достојанство Бугарске, налагаше Ми управо господујући, да синове спремне на одбрану домовине позовем, да се под заставом окупе. Наше је дјело праведно, велико и свето! Жарком вјером у заштиту и помоћ Свевишњега, јављам бугарском народу, да је рат за човјечанска права Хришћана у Турској проглашен! Заповиједам храброј бугарској војсци да ходом ступи на турско подручје! На нашој страни и с нама боре се за једнаки циљ против заједничког непријатеља, војске савезних наших балканских држава, Србије, Грчке и Црне Горе; боре се у знаку крста против полумјесеца, слобода устаје против тираније; с нама ће бити симпатије свих оних, који љубе правичан напредак. Ободрен овим симпатијама, нека храбри бугарски војник има у памети јуначка дјела својих отаца и пређа, јунаштво свога учитеља, рускога ослободитеља па нека хрле од побједи до побједи. Напријед! Био Бог с нама.

Проглас Краља Ђорђа

Моје народу:

Свете обавезе према отаџбини и нашој потлаченој браћи и хуманитет налажу нашој држави да послје неуспјеха наших напора за одржањем мира прибјегнемо оружју да бисмо једном учинили крај трпљењу хришћана у Турској, који већ од толико вијекова нијесу могли постићи слободу вршења својих људских права. Грчка са оружјем у руци предузима ову свету борбу за право и слободу потлачених народа у споразуму са својим савезницима, који су инспирисани истим осјећајима и сједињени заједничким обавезама. Наша сухоземна и поморска војска потпуно је свјесна својих дужности према народу и хришћанству. Сјећајући се својих народних традиција и горда са своје моралне надмоћности, она ступа са пуном вјером у борбу да својом крвљу задобије слободу угњетенима. Грчка ће са савезничким државама и са својом браћом по сваку цијену ићи томе светом циљу, позивајући у помоћ Свемогућега у праведној борби за цивилизацију.

Живјела Грчка, живно грчки народ!

Братски одзив народа Рускога

Полазак Јелисаветске општине Црвенога Крста из Петрограда за Црну Гору био је управо свечан. На жељезничкој станици, у парадним просторијама било се сакупило много господо, међу којом Царев генерал-ађутант барон Мајендорф, барон Иксул Гиленбант, генерал Шведов, генерал Трегубов, проф. Палмов и т. д. Представник града Петрограда г. Бодиско благословио је изасланство иконом Казанске Богородице топлим ријечима. За њим је говорио угледни представник савеза Октобриста И. В. Никаноров, између осталог рекавши: „Са свим вашим срцем утјешите, загрите пострадаше хероје, о онима, који се херојски боре с вјековним непријатељем, реците да двоглави сјеверни орао мирује, али зорким погледом прати своју браћу. Кажите црногорским орловима, да су у сјеверној браћи крила силна, канџе остре, кљун моћан. Наступиће час кад ће сјеверни орао раширити своја крила...“ А. А. Башмаков, који је назад пет година преко Цетиња обишао Пећ и сву Метохију до Дечана и Призрена, те написао на француском језику читаву књигу у корист наше свете ствари, такођер је држао значајан говор, завршивши, да овај први одред Црвеног Крста, који иде у Црну Гору, испраћају не само ту сакупљени, него да га прати бијењем свога великога срца сва Русија, која као један човјек, преживљује тешке дане, који су пали у дио Словенској браћи, борећи се за вјеру и слободу. За њим је г. Василев, који је у прошлом великом раду учествовао у руском Црвеном Крсту на Цетињу дирљиво говорио, поздрављајући лично од своје стране, и од стране Словенског Благотворног Друштва и Саборне Русије доблесне Црногорце, који су ових дана по тврђавама, на мјесто полумјесеца развили православни крст. Још је топло говорио предсједник Црвеног Крста Илићин, а једна стара госпођа благословила је сестре иконом сузама на очима, а сестре су је њежно целивале. Најстарија сестра Алексјејева, која је била у руско-јапанском рату, рекла је: „Ја сама не могу исказати срећу, која је мени у дио пала, да још једном помажем рањеницима. Нијесам се надала, да ћу бити свједоком догађаја, тако блиских рускоме срцу, као што је рат балканских народа с Турцима“. Осим сестара Јелисаветске општине, с њима су кренуле, по жељи Велике Књагиње Милице, и три сестре Кауфмановске општине, које ће се придружити сестрама, које раде у болници Данила I, а које послало Њезино Царско Височанство одма пошто је ова болница била обновљена.

* * *

„Новоје Времја“, стални и вјерни тумач рускога народа, отварајући у својим историјама подписку доброволњих прилога за нашу Црвени Крст, између осталог говори, да „тако дивнога, тако херојскога самопожртвовања, на које се ријешили мали народ словенских витезова, одавна није историја забиљежила... Зар није до суза дирљиво, што Црној Гори и побједи тешко падају: првих дана она хвата толико заробљеника, да нам се намеће питање, чим ће их хранити, када знамо да не преостаје ни самим побједитељима. Изванредне прилике изазивљу изванредне мјере, што не могу појединци, то може држава. Ако Русија из познатих узрока не може помоћи балканским народима својом убојном силом, може новцем, било то и лаким зајмом, избавити их од тешке материјалне бриге, од ужасне помисли, да би њихове оскудице могле

бити готове савезнице њиховог многобројног непријатеља.“

* * *

У истом листу А. Столипин, рођени брат неумрлог Столипина, из чијег су пера и горњи ретци, обраћа се Словенској Браћи овако:

„Рат тек почео, а већ се крв лије потоцима. Губитци храбрих Црногорца равни су четрдесетом дијелу њихове војске, а њихова је војска цио народ. Ако је икад Провиђење дужно било да благослови људско оружје, то је у овој борби... Браћо, мисљу, срцем, душом, ми смо с вама. Ваше свијетло оружје узрасло је на њиви оплођеној руским костима и руском крвљу, ви сте узгој руске ратне славе и великодушних подвига наших предака, ви сте живо утјеловљење наших старих жртава, које сада доносе свој плод. И ако смо спутани немогућношћу, да се поред вас боримо, да се опијемо заносом битака и подвига, немојте на нас зажалити, јер је наше мировање услов мировања моћних непријатеља Словенства. Вама слава и ловори, нама нечујна стража над вашим слободом, вама срећа младих прегнућа, нама одговорност зрелих и мудрих одлука. Ми вјерујемо у вашу побједу, као што вјерујемо у свјетлост дана, као што вјерујемо у благотворне силе природе, која потчињава гњилеж младоме и здравоме расту. Са свих страна Русије потеће к вама пожртвовања у људима и у новцу, на ваша поља бојна крећу наше сестре, да ублаже ваша страдања и примите их као тумаче бесмртне душе великога народа, који вас сроднички љуби. Мужајте се и побјеђујте, очистите освећено земљиште, над којим је засјала прва зора човјечанске науке, појезије и религије, нагруно вихром варварства, и подвиг ваш оправдаће историја“.

* * *

Да се боље види какав су утисак у Русији учинили наши први ратни подвизи, доносимо још из „Н. Времена“ ове ретке:

„Одавна руски народ није био у тако радосном расположењу, као на глас о првим побједама Црногорца. Заузеће Дечића, Бијелог Поља, Туза има много виши значај морални него стратегијски. Херојска легенда, која се развија наоколо Скадарског Језера, подиже

упавши дух свега Словенског свијета. У доба општега ситничарства и дегенерисања врше се легендарни подвизи, који улијевају вјеру у величину човјечије душе, у неизмерне силе човјечијег духа. Међу жалосним изрођеним лилипутима савременим, излазе на позорницу титани епске старине. За херојске народе нема ништа немогуће. Док велике државе са многомилионим армијама робски иду на понижавајуће компромисе, мала државица смјело изазивље огромну империју и у току неколико дана одважношћу храбре мале армије једна за другом падају неприступне тврђаве. Сва културна средства људског истребљења, почињући од митраљеца до брзометних топова, којима је европска индустрија наоружала азијатски деспотизам, губе своју силу и постаје плијеном побједитеља. Када велики и могући чине се ништави, малодушно одричући се и од славног позива, и од светих завјета, и од самих себе, мали и слаби постају силни и покривају своје заставе бесмртном славом. У црногорским побједама, тако невјероватним с гледишта обичне стратегије, тако брзим и рјешителним, које запањују и пријатеље и непријатеље, има нешто скоро надприродно. У њима се осјећа присуство непојмљивог чуда, чује се сила Божјег благослова..... И ево у часу када се у срцу човјека гаси вјера, и кад почиње изгледати, да он није створен по образу и подобију Божјему, него по образу пузећих створова, густа магла се развија жарком свијетлошћу Божјега чуда и посред свесловенске а може бити све свјетске мизерности, која притиска душу, у сијању црногорских побједа изрисавају се пред изумленим свијетом херојске слике племенитих синова мале словенске земље. Чудо њихових побједа приморавало вјеровати у Бога, вјеровати човјеково подобје Божје, вјеровати у духовне силе словенске расе. Морално мала Црна Гора сада стоји на првом мјесту у Словенству. Нека би њен примјер пробудио у нама угашену вјеру у саме себе, а с вјером ће се родити и велике силе за стварање великих дјела“.

Овако говори братска љубав само великога срца рускога, које нас је вазда тјешило и кријепило!

Извјештаји са бојишта

Ријека, 11. октобра. — Јуче пред вече било је бомбардовање Тарабоша. Турци су одговарали из 22 топа. Наше бомбардовање било је успјешно. Продужено и у ноћ, комбиновано са ноћним нападима са стране пјешадије, турски топови пред мрак уфуткани на највишим позицијама Тарабоша, које је јутрос у зору заузела наша пјешадија. Узнемирени сталним нападима. Турци се повукли у доње шанчеве на нижим главицама.

Ријека, 11. октобра. — Краљ Господар је био јуче у Штоју. Сва наша војна снага од сјеверозапада ту је скупљена. Књаз Мирко примио је команду зетско-брдске бригаде. Држао је војницима ватрен говор. Пред вече Краљ се на дирљив начин у Штоји опростио са Књазом Нашљедником, Књазом Мирком и Књазом Петром, оставивши их свом тројицу са војском на домак Скадра и препоручивши им да је чувају.

Ријека, 11. октобра. — Око 4^{1/2} часа јуче по подне наша артиљерија бомбардовала је Скадар са сјеверо запада. Неколико граната је пало у град и војнички дио вароши.

Ријека, 11. октобра. — Главни штаб Господарев сада је овдје, где је и генерал Атанацковић из Србије са посланицима Србије, Бугарске и Грчке.

Мурићани, 11. октобра. — Данас је непријатељ у 6 сати отворио паљбу противу наших позиција. Наша му је артиљерија одговарала с више страна и тукла главну позицију, не осврћући се много ни на његов положај. Резултат наше артиљеријске паљбе био је повољан. Многи су непријатељски опкопи били разривени.

По казивању војних бјегунаца, непријатељ је имао осјетне губитке. Данас је непријатељска артиљерија живо дјеловала, али су резултати били слаби, не због неумјесног гађања него ради слабог материјала. Ми смо имали два лако рањена. Паљба је прекинута на подне. Изгледа, да је непријатељ с два-три топа напустио данашњу позицију и повукао се ниже Скадру.

Жабљак, 12. октобра. — Наша војска, и крај свег отпора што им је давала турска војска, а нарочито Турци Колашинци, који немилосрдно тлаче незаштитени српски живаљ, успјела је да побије црно-

горски барјак на Црном Врху и да заузме све доминирајуће положаје. У овим жестоким борбама пало је наших 17, док су турски губитци врло велики. Уз то наша војска је заробила једног турског официра, неколико војника, и сваковрсне хране. Прелаз преко Таре у Леверима у нашим је рукама, као год и све турске позиције на овој страни. Од јуче се наша војска налази пут Косенице и Маоче. И ако је у овим крајевима снијег већ пао, наша војска продира с успјехом.

Ријека, 12. октобра. — Јуче по подне наша артиљерија отворила је палбу противу Скадра са стране Враке. Неколико граната је пало у варош. Кроз дурбин са наших позиција примјећено је да су на крововима неколико кућа били истакнути бијели барјаци. Турци су одговарали из пољских брзометних топова са поља испред вароши. Једна граната била је пала у непосредној близини нашега логора, гдје бијаху Нашљедник, Књаз Мирко и Књаз Петар.

Ријека, 12. октобра. — Генерал Мартиновић заузео је са десне стране на Тарабошу утврђење Облик, са којег наши топови могу непосредно гађати Скадар. Тарабош је стијештен са свијех страна. У Скадру паника. Цијене животним намирницама невјероватно поскочиле. Кило хљеба 60 солада (1:20 пара.)

Андријевица, 12. октобра. — Бригадир Јанко Вукотић свладао је и покорио Руговце, који су му препречавали пут за Пећ.

Андријевица, 12. октобра. — Лијево крило војске бригадира Ј. Вукотића оперира према Сјеници и дошло је на осам километара близу српске војске. Војске двије српске државе чују обостране топове, али се због магле још не могу видјети.

Крушево, 12. октобра. — О операцијама одреда под командом бригадира Ј. Вукотића јавља се: Бригадир Ј. Вукотић при повратку, последице заузећа Гусиња, на Мокрој је нашао скоро цијелу бригаду колашинску ангажовану у борби око Чокора, Ваганице и Планинице, јер Турци бијаху заузели Планиницу и на њу изнијели топове, чији су шрапнели падали под Великом. У исто вријеме турска војска је покушавала заобићи на Мокрој дурмиторску бригаду под бригадиром Хаџићем. На то је он са колашинском бригадом ударио на Планиницу, а с дурмиторском бригадом на Глоцију, на Влажков Брдо. Борба је трајала до пред вече, те су се Турци повукли пут Пећи и Доње Ругове, оставивши на путу тилу својих мртвих и разноратног материјала. Горња Ругова је ватри предана и бригадир Вукотић налази се са својом војском између Горње и Доње Ругове. Бригадир Вукотић иде пут Пећи. Губитци у овом одреду пошљедњих дана били су 6 мртвих и 49 лако рањених.

Ријека, 13. октобра. — Црногорска и српска војска сјединиле су се јуче у Сјеници. Састанак је био веома дирљив.

Ријека, 13. октобра. — Пред Скадром владао је јуче цио дан мир.

Ријека, 13. октобра. — Краљ Господар је отпутовао јутрос на бојиште са посланицима балканских краљевина, генералом из Србије Јованом Атанацковићем и аташема војним Аустрије и Италије.

су Турци били порушили уздуж жељезничке пруге код Ристовца и Куманова, поново су успостављени. Приватне вијести из Новог Пазара јављају да је он заузет од српских трупа. Заробљен је један турски батаљон на ријеци Јавору. Из Врање јављају да су се турске трупе повукле из Куманова и заузеле позиције јужно од Куманова, гдје предстоји долазак српске војске.

Москва, 11. октобра. — Градска администрација одлучила је да даде 50.000 рубаља у корист славенског народа, који је у рату и да отвори упис прилога у ту сврху. Једно одјељење Црвеног Крста кренуло је за Цетиње.

Цариград, 11. октобра. — Аутентични извјештаји потврђују да су Турци испразнили варош код Мустафа Паше, а становништво се разбјегло у Једрене и Цариград. Један дио једренске војске премјештен је на исток. Двије по двије дивизије наступају од Скопља према Кочана и Штипа. Очекује се, да ће скоро бити велика битка у тој околини. Редифи из Валоне иду пут Скадра.

Атина, 11. октобра. — Главномкомандујући Диадок телеграфира да су грчке трупе слиједиле даље на све стране и да је војска турска распршена. Грци су заробили 22 пољска топа са великом количином муниције. Генерал Данглис телеграфира да су Турци имали велике губитке и да их је велики број заробљен. Два батаљона Евзона под командом пјешадског потпуковника Констакопула, напали су код Влахолисадоне два батаљона турске војске, које су потукли и растјерали.

Грчке трупе окупирале су Серфије и Турцима пресјекле одступницу. Турци су, напуштајући Серфије, поклали 70 Грка мјештана и једног свештеника. Грчка влада упутила је главнокомандујућем и побједоносној војсци телеграфску честитку за сјајну побједу над Турцима.

Париз, 11. октобра. — „Хавасовој Агенцији“ јављају из Врање, да је генерал Јанковић заузео јуче у 3½ сата последице Нови Пазар након жестоке борбе од три дана против околних утврђења. Губитци су непознати.

Софија, 11. октобра. — „Бугарска Агенција“ јавља о жестоким биткама на свим линијама. Одсвуда су Турци отјерани са својих позиција у околини Разлога. Бугарске трупе марширају у правцу југа. Околина Тимрах коначно је одсјечена од турског земљишта. Бугарска војска пред Једреном очекује наредбу. Турци су се разбјегли у неред и страху, оставив на бојишту 100 мртвих, а 170 Турака је заробљено. Бугарски губитци нијесу знатни. На сјевероисточној страни одбранених линија једренских некоје су тачке заузете. Иза веома живе битке непријатељ је потучен и декуражиран, те се нађао у бјегство према тврђави, оставив на земљишту велики број мртвих и рањених, који још нијесу избројени. Приликом битке, опсадне турске батерије са сјевероисточних утврђења отвориле су палбу, али без успјеха. Палба турске артиљерије је нередовна и безуспјешна. Једна непријатељска колона била се упутила из тврђаве у источном правцу, али је уништена. Бугарска колона, пошто је заузела Василиков, на страни Црног Мора, напредовала је пут Виса. Варош Мало Трново заузето је. Турски заробљеници причају да је жестока офанзива бугарска изненадила турску војску и деморисала је, а она је и иначе слабо хранљена и недисциплинована.

Рим, 11. октобра. — „Агенција Стефани“ доноси, према саопштењу

из Фиоренце, да су се приликом посјете Берхтолда, обавља мини-стра иностраних дјела задржали дуго у разговору о међународној ситуацији и разним садашњим питањима. Наравно да је и балканска криза била важан предмет тог разговора, констатујући са потпуним задовољством истовјетност гледишта између влада италијанске и аустро-угарске односно тога. Два државника сагласни су о потреби да се држе у дотицају, у сврху да допринесу уздржању општега мира, ослањајући се на савез, који спаја обије владе и ону у Берлину, а у томе ће их потпомоћи и остале велесиле. Хармонија, која није престала никад да постоји између влада Италије и Аустро-Угарске, манифестовала се још једанпут више приликом тих разговора, чији резултати неће моћи већ појачати тијесно пријатељство између двије савезне велесиле.

Цариград, 11. октобра. — Према синоћним вијестима, битке на линији Киркилис—Једрене још се настављају са великом жестином. Вијести стигле министарству војном, али које нијесу објављене, кажу да су губитци са обије стране знатни. Број рањених, који ће се морати пренијети у Цариград, тако је велик да болнице војне и грађанске нијесу довољне за смјештај рањеника, те је наређено да се испразни универзитет, који ће се претворити у болницу.

Софија, 11. октобра. — „Бугарска Агенција“ изјављује да је фантастичан и тенденциозан телеграм „Франкфуртер Цајтунг“ о поразу Бугара код Киркилиса, гдје би ови имали 3000 мртвих.

Софија, 12. октобра. — „Бугарска Агенција“ јавља да су Бугари заузели Киркилис. Турске трупе повукле су се у неред пут Бунархисара, 25 километара југоисточно, оставив једну брзометну батерију и 16 нетакнутих сандука са великом количином муниције и намирница, те је заробљен велики број Турака. Синоћ је одржано у свим пријестоничким црквама благодарење, и свуда су чињене одушевљене манифестације.

„Рајтер“ јавља да су Бугари приликом заузећа Киркилиса заробили 50.000 Турака са два паше.

Бугарске трупе налазе се пред Једреном у даљини од 5 до 8 километара од тврђаве, те појачавају своје позиције. Препад учињен од турских трупа из Једрена у сјевероисточном правцу, био је одбијен са великим турским губитцима, који су оставили на земљишту 12 топова са 18 сандука муниције. У округу Разлога Турци су дали јаки отпор код села Кленце, али су били приморани да одступе пред контранатом и повукли су се пут Банског и друмом у правцу Неврокопа. Бугарски су губитци незнатни.

Биоград, 12. октобра. — Синоћње званичне вијести из Врање јављају, да је српска војска напала јуче позиције турске сјеверно од Куманова, које су браниле три дивизије турске. Иза очајне битке Турци су се повукли у бјегству пут Скопља. Српска војска налази се између Куманова и Скопља, а Куманово је већ у српским рукама. Даље се јавља да су Срби заузели јуче у два сата последице Сјеницу у Новопазарском Санџаку. Краљ је отишао у Врањску Бању. Према приватним вијестима, Срби су уништили код Куманова три турске батерије и узели 17 топова. Приватне вијести из Новог Пазара јављају да су Арнаути покушали јуче у јутро контранат на варош, али су били одбијени са великим губитцима.

Према званичним вијестима, које су до сад стигле, српске трупе за-

узеле су Нови Пазар, Приштину, Куманово, Страфин, Кратово и Гилане.

Цариград, 12. октобра. — Министар војни креће ноћас у Једрене. Министарство војно издало је наредбу о реактивирању свих официра, који су у пенсији.

Софија, 12. октобра. — „Бугарска Агенција“ јавља да је краљ, праћен причевима, посјетио јуче турске заробљенике, који су се предали у битци пред Једреном и преведени у Стару Загору. Краљ се приближио двојци заробљених официра, стиснуо им руке и распитивао их о околностима њиховог заробљења. Затим је отишао код војника, којима је упутио неколико ријечи. Заробљени официри и војници изразили су признање за добро поступање према њима. Послије повратка краљева, официри су одведени у официрски круг, гдје им је био служен доручак, а војници у касарну. Заробљени официри тражили су кабанице, пошто их нијесу имали, те им је та жеља испуњена.

Атина, 12. октобра. — Краљ, праћен од своје свите, кренуо је у Воло на јаhti „Амфитрите“, те ће отићи жељезницом у Ларису, а одатле одмах у Серфије, гдје је премјештен генерални штаб.

Софија, 12. октобра. — „Бугарска Агенција“ јавља, да је јутрос одслужено свечано благодарење у катредали, у присуству дворских чланова, министара, великог броја посланика и представника Грчке и Србије. Послије изласка великог мноштва народа, које је било пред катедралом, акламирало је министре.

Атина, 12. октобра. — „Атинска Агенција“ објављује телеграфски извјештај генерала Сапунџакиса из Арте, у коме стоји да је јуче цијелога дана била битка у пролазу Кумонсадеса, али су га ноћу Турци изненадно напали са много јачим силама од грчких и успјели да одбију два грчка батаљона, заузевши пролаз и прва брдашца код Пафе, те је битка слиједила цијелу ноћ. У Грибово Турци су били одбијени контранатом са њихових позиција, које су поново били заузели са великим губитцима. Наши губитци су један капетан и три војника мртви и један поручник и четрдесет војника рањени. Битка траје још. Турски губитци су 70 мртвих и непознати број рањених, а 10 их је заробљено.

Бивши министар председник Драгомис именован је за генералног гувернера Крита, гдје је већ стигао.

Цариград, 12. октобра. — Говори се, према извјештајима војних кругова, да се ситуација Турака у Киркилису осјетно побољшала.

— Биоградски Пресбир —

Врање, 11. октобра. — Један дио српске војске ушао је у Куманово, пошто је претходно српска артиљерија уништила турску артиљерију, која је начинила испад и покушала да нападне нашу војску.

Биоград, 11. октобра. — Српске трупе заузеле су један дио Куманова. Турска артиљерија изашла из утврђења и напала нашу артиљерију, али ју је наша артиљерија потпуно уништила.

Биоград, 11. октобра. — Краљ је отишао јутрос у Врањску Бању.

Биоград, 11. октобра. — Српска војска напала је данас Турке на положају код Куманова. Турака је било око три дивизије и послије упорне борбе они су се нагло и у неред повукли у правцу Скопља.

Биоград, 11. октобра. — Српска војска налази се сада на простору између Куманова и Скопља. Куманово је у српским рукама.

Турска и балканске државе

— Бечки Кор-биро —

Биоград, 11. октобра. — Званично се објављује да је трећа српска армија заузела јуче Приштину. Прва армија налази се између Егри-Паланке и Куманова. Мостови, које

Биоград, 11. октобра. — Данас у два сата послје подне пала је и Сјеница.

Биоград, 11. октобра. — Српска војска сада доминира цијелим Новопазарским Санџаком.

Биоград, 13. окт. — Детаљи битке код Куманова засвједочују ванредну одличност српске војске. Бој код Куманова је био највећи досадањи бој српског рејона. Прекјучер у два и по сата једна турска дивизија у киши и магли, била је распоређена 6—8 километара пред Кумановом. Дио Срба издржао је напад сјајно, али уз велике губитке. Под мрак Турци су заустављени и сузбијени. Око један сат ноћи Срби изведоше ноћни напад против утврђених Турака, који су били у великом опкопу. Напад је трајао два сата. У 6 сати у јутро Срби су почели наступ у цијелом фронту љутим бојем. Српска артиљерија отпочела је јаку палбу. Турци су одговорили доста добро; пјешадија неколико пута јуришем је прилазила непријатељу одлучно, док Турци попустише напад. Турци су напустили позицију, која је била врло јака. Срби су до 10 с. прије подне очистили долину ријеке Липовке и Куманово, али је требало заузети десне обале, које су заузеле тек у један сат послје подне. Турци су ужасним нередом одступили 12 км. У борби није била ангажована цијела српска војска, него само један дио. Престолонашљедник је водио лично борбу, излажући се опасности. Турака је било 30 хиљада распоређених у неколико узастопних позиција. Терен кретања Срба био је отворен и прегледан, брисан турском артиљеријом, али трупе без обзира напредовале су до пуне побједне. Борба се водила више пута груди о груди, пошто је требало Турке истјеривати из шанчева. Српска артиљерија исказала се, покосив три ескадрона турске кавалерије. Српски губитци знатни. Турака пало 5000. Заробљено 12 топова. Код Срба мртвих и рањених: два пуковска команданта, неколико батаљонских заповједника и доста официра. Ова је велика битка силно дигла дух Срба. Код Турака се осјећа деморализација.

Овдашњи листови јављају, да су Турци посјекли у неким селима дјецу и место истих турили материјала у уста.

Јављају из Приштине накнадно да је улазак војске био свечано дочекан, литије изашле пред команданта, кога су дочекали и Турци. Прото је поздравио ослободиоце, а командант је одговорио, да Србија долази донијети слободу и ред за све без разлике. Србија зајамчује свакоме поданику личну и имовну безбједност и препоручује слогу. Народ кличе непрестано Србији и Краљу Петру. Путем у Приштину војска је стала код Муратовог гроба и одржала службу и помен у Приштини Арнаути из Лаба се скупљају, предајући оружје. Само некоји, сакривени у подрумима, пуцали су на војску. Сада је војска пошла даље у узорном реду. Нико домаћи није оштећен. У Приштини заплијена маса плијена, муниције и хране. Све куће и џамије претварају се у магацине оружја и хране, па се плијен непрестано купи.

Биоград, 13. октобра. — За начелника Н. Пазара именован је Андра Јовановић, бивши министар. У поштама нових крајева послана већ маса поштанских марака.

Биоград, 13. октобра. — Послје заузећа Н. Пазара Турци су покушали друго јутро очајан нови напад, али су сузбијени тако, да скоро нико није утекао. Цијела околина претрпана турским љешевима.

Биоград, 13. октобра. — Српске предње страже дошле су пред позиције Скопља.

Биоград, 13. октобра. — Данас је пронесен глас, да је пао Штип, али званично није потврђен.

— Петроградски „Вјесник“ —

Биоград, 12. октобра. — Према званичном саопштењу, одјељење ибарске војске заузело је Нови Пазар. Турци у повлачењу пале све што стигну.

Атина, 12. октобра. — Грчке трупе напредују долином Бистрице. Турци су се повукли, оставив 22 топа и разну муницију. Њихови губитци су знатни. Турци су поклали код Србице 70 Грка и једног свештеника. Епирска војска заузела је неколико села у пролазу за Кумузато.

Цариград, 12. октобра. — Против 100 000 грчке војске оперишу само двије турске дивизије. Држи се, да ће Грци без потешкоће стићи у Солун, гдје је концентрирана јужна турска војска. Међу турским трупама влада тифуозна грозница.

Стара Загора, 11. октобра. — Бугари су напали Једрене с јужне стране и заузели прва одбранбена утврђења. Два турска батаљона, који су изашли за напад, Бугари су сузбили, те су заузели двије батерије и заробили 1200 Турака.

Софија, 12. октобра. — Јуче у 11 сати прије подне турска флота појавила се пред Варно, те је бомбардовала разна здања и између осталих санаторија, на коме је била извјешана застава Црвеног Крста, али овај није оштећен.

ЦРНОГОРСКА ПЈЕСМА

(Chanson Monténégrine)
слободно по Жерар де Нервал-у

Наполеон војску рочи
Замисљено, брижно врочи,
Нови Цезар — силан див,
Капетане своје зове,
Старе смјеле соколове
Соко сив:

— Крај Јадрана, покрај мора
Подигла се Црна Гора,
Ловћен јој се хвата неба
Мојој слави ова треба! —

— У тој Шпарти, Црној Гори
Од даљине лав се бори,
Гвоздено му срце јако,
Несавладна дивска мија
Дом му понов провалија
За туђина прави лако! —

— Узгајд вам сини канони
И хусари и драгови
Јао вама капетани
Збројени су ваши дани
Све вас Цезар у смрт шаље! —
То вам грне хриди лонце
Оштре камен неболомне
Од нас даље!

Јер је Црна Гора љута
Цупе зјала, спремна цјела
Све топове да прогута
И јуваке срца врела.
Црна Гора Бог је браћи
Слободни су њени дани
И слободна вијек ће бити
Капо синјер
Неки бијели,
Што јој стравне врхе врти!

У Задру, о заузећу Берапа, 1912.

Рикард Каталинић Јеретов

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Одбор за помоћ сиротињи. Управа цетињске општине позвала је 10. овог мјесеца неколико својих грађана ради савјетовања о давању помоћи овдашњим сиромашним фамилијама војних обвезника, те је, поред осталог, том приликом између истих образован овај одбор: за *председника*: г. Мићо Баровић, трговац; за *секретаре*: г. г. Веселин Секуловић, управник филијале Нишићког Трговачког Акционарског Друштва, и Гавро Милошевић, студент права; за *благотворника*: г. кап. Марко Иванишевић; за *одборнике*: г. г. Вуко Вулевић, председник Црногорске Банке, Урош Марић, дворски апотекар, Петар Спасић, трговац, Стево Поповић, посједник, Ристо Биљановић, трговац и Благо Маркуш, трговац.

Нови се шаље на ову адресу: *Одбору за примање прилога за сиромашне фамилије војних обвезника. Цетиње, Црна Гора (Cetinje, Montenegro).*

Имена приложника са захвалношћу објавиће се путем јавности.

Чеси за наш Црвени Крст. Из Прага нам јављају: Славенски клуб у Прагу, на челу којег стоји стари пријатељ Ц. Горе г. др. Вратислав Черни, отпочео је рад на прикупљању прилога за Црвени Крст у Црној Гори. Проглас, који је био штампан у новинама, изазвао је велико одушевљење. Одмах су се сакупили љекари из Прага и Чешке у Прагу и у једној сједници, предвођени професорима чешког универзитета др има Кукула, Једличка, чувеним хирурзима и Глава закључили су да заједно са Славенским Клубом пошаљу у Црну Гору једну *погодну уређену војну болницу са надлежним љекарским персоналом и послугом*, о чему су већ јавили Њ. Величанству Краљу Господару. Одушевљење је неописано.

Тршћански Словени за браћу на Балкану. У Трсту је образован одбор онамошњих најугледнијих грађана: Срба, Хрвата и Словенаца за сакупљање прилога за Црвени Крст у балканским државама, те је у ту сврху издао овај позив на словеначком и српском језику (ћирилицом и латиницом):

„Слободне словенске државе на Балкану заиграше крваво коло, да свете Косово, да испуне свој стари зајет: за слободу своју и својих!

У тој величанственој и дивској борби нашега народа проти стољетном душманину Милошевић насљедника проти глацијелу балканске раје, протећи ће на потоке најилеменијег крви наше рођене браће. Огромне су жртве, које Домовина тражи у овим судбоносним данима од своје дјече!

И док листом устаје читав наш народ, да пошаље барем мелема рањеницима, док се и туђи свијет, у име човјечности, жури, да олакша боли палим ратницима, можемо ли, смијемо ли ми Словени на Приморју да скрштених руку прислушакујемо вапај хероја, који нас кличу у помоћ?

Браћо!

Вашим препуним срцима не треба много ријечи. У ватри се злато куша. У невољи се познају браћа. На посао дакле!

Од нас захтијева братска и људска дужност, да одушевљено, обиино и одмах притечемо у помоћ друштвима Црвеног Крста југославенских држава, која имаду сада пуне руке најузвишенијег посла.

Сваки Ваш новчић, сваки Ваш дарак благословиће Бог и Народ, који се бори за „Крст часни и Слободу златну.“

Проглас су потписали:

Председник: *Отокар Рибар*, адвокат државни и народни посланик; потпредседници: *Лазар Аничич*, велетрговац, *Др. Крсто Крстуловић*, лијечник; тајници: *Мато Гојковић*, велетрговац, *Др. Вилфан*, адвокат и народни посланик; *благотворници*: *Др. Густав Грегорин*, адвокат, државни и народни посланик; *Петар Харловић*, поморски капетан, *Ђуро Каменаровић*, поддржаватељ „Јадранске банке“; и одборници: *Анте Богдановић*, велетрговац, *др. Милош Дробњаковић*, адв. канд.; *Петар Ивелић*, пом. капетан; *Широ Јанковић*, прив. чиновник; *др. Јосиф Једловски*, адв. канд.; *Дујан Караман*, лијечник; *др. Радослав Квекић*, адвокат; *др. Јосиф Мартанис*, лијечник и народни заступник; *Антон Миклавец*, посједник и народни посланик; *Јосиф Оребић*, љекарник; *др. Јуст Пертот*, здравник и народни посланик; *Владимир Смоквина*, велетрговац; *Иван Шкерјанец*

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Горски вијенац“. Књижара Св. Б. Цвијановића приредила је једно елегантно и критично издање „Горског Вијенца“, великог сјивае владике црногорског Петра Петровића Његоша. Уз дијело иду исцрпни коментари Милана Решетора, попуњени према напоменама, који су стручњаци учинили ранијим издањима. У књизи је, као увод, опширна студија о животу и раду Петра Петровића Његоша. На крају је речник слабо познатих ријечи, које је Његош употребио у своме дијелу. Књига је украшена једним лијепим портретом владике црногорског, рађеном по литографији, коју је год. 1852 израдио А. Јовановић у Бечу.

Карта „Новопазарски Санџак“. „Готова је карта Војног Поља под насловом: „Новопазарски Санџак“ у размјери 1:200.000 по картама војно-географског Института израдио М. Ј. Радојевић, капетан Географског Завода, израђена у седам боја са границама: Србије, Санџака, Босне, Црне Горе и Старе Србије. Цијена је карти 1:50 дин. а на платну 2:50 дин. Препродавцима 25% попушта, а новац је најбоље послати поштанском уплатницом издавачу: Књижари Геце Копа Биоград“.

Проглас дубровничког одбора

Дубровчани!

Дубровник и Балкан! — Два су ступа на двијема крајњим обалама времена и историје народа нашега, на којима Вјера отаца наших затегну непреломиви мост куда јездијаху улаци, гласници, посланици служдених, онијемљених, небројених покољења, штога пренашаху поклоне, утјехе, наде и молитве из слободног и кршћанског Дубровника. Онима који дано-мице умираху за Христа и плакаху над мртвом Слободом својом.

Испод тог удесног луга, те чудесне дуге која навјешташе жетве будућности — тецијаше једна једина бујица крви и суза, која, кад нагопи Србију, Бугарску и Визант цијели, разби се у немоћи све-моћи своје о гигантски кук Црногорског Арарата и о непредобитне бедеме Светога Влаха.

Дубровчани!

Тако је наш град био одређен од Бога да буде еванђеоским Самаританцем кршћанскога лука од Требиња до Цариграда.

Ако се још Човјечанство не одужи Дубровнику због самилости толикијех вјекова, зато милосрдан би Бог, јер му удијели да види у часу смрти своје гдје се рађа Слобода Онијех, за које он погибаше.

Дубровчани!

Од онога суђенога часа па до данас, обезвлашћени Дубровник остаде вјеран традицијама својим:

Вјеран Богу, Вјеран Народу, Вјеран Идеалу својем — а тај Идеал би и јест — *Ослободитељ Рובהа — Тјешитељ Суза.*

Дубровчани!

Задњи трзаци вјечне борбе Кршћанства с Непријатељем нашега рода, потонише опет крвљу задње неослобођене педље балканских земаља.

И ето Дубровник, као и дневима Власти, прену се и завани, јер у јези стародавне везе утјеха и суза нађе — Самога Себе.

Дубровчани!

У име свете задужбине отаца нашијех, позивљемо Вас, да пружите опет мелем самилости и помоћи Онима који још увијек умиру

за крст часни и слобу златну!

Дубровчани! Повиј ране браћи, е да им твој дарак рече:

Ово ти шаље, као онда, наша Вјера,

наше Срце, — наше Хриди!

Дубровник, 13. октобра 1912.

ОДБОР

за сакупљање прилога Друштва Црвеног Крста балканских кршћанских народа

Председници:

Луце удов. Зоре — *Др. Мелко Чингија*

Благајник,

Дум Нико Ђивановић.

Тајници:

Др. Франо Кулишић — Мелко Станковић.

Чланови:

Госпође: Зорка Бабић, Марија Барбић, Марица Бердовић, Љубица марк. Бона, Олга Бубало, Иванка Чингрија, Драгоица Де Були, Јелка Де Були, Мари пл. Геталди, Франка Ђиваћ, Аделе Грацић, Невенка де Грисогони, Александра Иванишевић, Миле Катић, Мици Кнежевић, Линка Корлеат, Нике Лопижић, Поле Мартехини, Зорка Милишић, Маре пл. Мирошевић, Сорго, Марица Перовић, Марија Пилато, Јеле Пуљизевић, Малвина Рачић, Златка Сеса, Добрица Смолчић, Мила Свилокос, Катица кнег. Војновић, Горде Лулетиће Луце Зоре.

Господа: Сава прота Барбић, Антоније Бенуси, Луко Богдан, Луко марк. Бона, др. Мелко Чингија, др. Иво де Були, Јосип Димовић, др. Балдо пл. Гради, Иво де Грисогони, дум Нико Ђивановић, Стијепо Ђивић, Луко Копривица, др. Стијепо Кнежевић, др. Франо Кулишић, дум Антон кап. Лијопонили, др. Влахо Матијевић, Антон Милетић, др. Јово Милић, Михаил Милишић, др. Нико пл. Мирошевић, Сорго, Иво Пекас, др. Антон Пуљеси, Вацио Ракидија, Мелко Станковић, др. Више Свилокос, Антон Стандингер, Иво Шуберт, Михо Вахети, Иво кнез Војновић.

Прилози нека се шаљу одбору, на углу Плаца — *Наљешковићева улица бр. 283.* или *благајнику г. Дум Нику Ђивановићу.*

ТЕЛЕГРАМИ

Спала, 12. октобра. — Велики књаз престолонашљедник прошао је јучерашњи дан доста прилично. Болови су умјерени. Температура је показивала изјутра 38.1; у вече 38.7; пулс у јутро 132, а у вече 136.

Петроград, 11. октобра. — „Вјесник“ доноси да је контрадмирал Чагин, командант царске јахте „Штандарда“, извршио самоубиство са једним пушчаним метком.